

SOCIALNO DELO IN MEDIJI

Dragan Petrovec
MEDIJI IN NASILJE

Dr. Dragan Petrovec je znanstveni sodelavec na Inštitutu za kriminologijo in docent za kriminologijo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

Prispevek povzema ugotovitve raziskave z naslovom »Nasilje v medijih«. Raziskava je bila razdeljena na dva dela. Prvi je teoretske narave in obravnava pojav nasilja v medijih na splošno in odziv na tovrstno kulturo. Drugi del je empiričen. Vsebuje podatke o količini nasilja v nekaterih sredstvih javnega obveščanja. Za ustrezno sliko uredniške politike, ki se nanaša na nasilje, primerja osrednja poročila dveh televizijskih hiš na isti dan v obdobju dveh mesecev. Rezultati so pokazali, da se nacionalna televizija močno razlikuje od komercialne, kjer je nasilnih vsebin skoraj trikrat več. Vendar tudi nacionalna televizija lovi zaostanek z nekaterimi drugimi oddajami. Poleg televizijskega sporočanja raziskava analizira najbolj bran slovenski časopis *Slovenske novice* z vidika količine nasilja, načina sporočanja in slikovnega opremljanja, pri čemer je naključno izbranih 100 izvodov zadnjih dveh let. Iz analize naslovnice, slikovnega gradiva in količine nasilja v celotnem časopisu je razvidno, da je nasilje najboljše trženo blago. Skorajda 80 odstotkov naslovov zbuja asociacije na krvave zgodbe, ki tudi v resnici sledijo. Po avtorjevem mnenju ni mogoče zagovarjati klasične cenzure, saj gre za dolgotrajen proces, v katerem se oblikuje kultura posredovanja informacij in kultura branja. Za sedanjí trenutek je značilna uredniška politika, ki oblikuje novice, kakor in kakršne želi sprejemati publika. Pri tem uredništva praviloma odklanjajo vlogo oblikovalca splošne kulture in pristajajo zgolj na vlogo tistega, ki (u)streže publiki.

Ključne besede: senzacionalizem, odziv na nasilje, cenzura.

Marko Milosavljevič
MOČ IN ODGOVORNOST

MNOŽIČNI MEDIJI IN NOVINARSTVO MED POPOLNO SVOBODO IN ODGOVORNO SVOBODO

Dr. Marko Milosavljevič je asistent za novinarstvo na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Vsaka moč in vsaka svoboda, sprejeta na osnovi družbenega konsenza (izjema je pač totalitarna moč v nedemokratskem sistemu), predpostavlja pravice in dolžnosti. Pravice množičnih občil so pogosto jasne in v osnovi pogosto določene že v ustavi; primer ameriškega prvega amandmaja, ki zagotavlja svobodo tiska in svobodo izražanja, je samo najbolj znamenit. Nejasno pa je, kakšne so dolžnosti množičnih občil. Poleg tega so pravila in načini novinarskega in uredniškega delovanja pogosto netransparentni in nerazkriti. Občinstvo in celotna družba se znajdetá pred vprašanjem, kaj lahko od medijev pričakujeta, kaj lahko zahtevata in kaj lahko dejansko storita. Najpogosteje se taka vprašanja zastavijo, kadar pride do objave napačnih, zavajajočih ali etično spornih informacij in vsebin. Članek se ukvarja z razmerjem med novinarsko in medijsko svobodo in odgovornostjo, pravicami in dolžnostmi, regulacijo in samoregulacijo, torej z mehanizmi in postopki, ki poskušajo zagotoviti jasno, javno in transparentno delovanje množičnih občil, posebej v odnosu do »navadnih« ljudi, medijsko neizpostavljenih, šibkih, žalujočih, manjšin in ostalih posebej občutljivih delov družbe.

Ključne besede: novinarska svoboda, medijske pravice in odgovornost, regulacija, etika.

Mag. Mojca Pajnik je mlada raziskovalka na Mirovnem inštitutu, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana.

Mediji kot eden od ideoloških aparatov države (Althusser) delujejo v funkciji reproduciranja trenutnega stanja v družbi. T. i. »zadevam javnosti« podeljujejo status z legitimiranjem izbranih politik in utrjevanjem družbenih norm. Mediji določajo okvir razmišljanja in interpretiranja, kar deluje tudi kot sredstvo za legitimacijo predsodkov in diskriminacijo pripadnikov marginaliziranih skupin, na primer uporabnikov drog, žensk, ki se ukvarjajo s prostitucijo, prebežnikov. Na podlagi rezultatov analiz medijskih tekstov lahko rečemo, da mediji reproducirajo predsodke in stereotipe na različnih stopnjah. Uporaba kritične diskurzivne analize, metode za analiziranje tekstov, ki nam omogoča, da se osredotočimo na izbrane segmente tekstov in jih poskušamo na podlagi analize uporabe jezika in načina komunikacije razumeti v širšem kontekstu, pokaže denaturalizacijo in dekonstrukcijo splošno sprejetih reprezentacij. Tako ugotovimo, da mediji pri poročanju o pripadnikih različnih marginaliziranih skupin pogosto uporabljajo enake ali vsaj podobne strategije argumentiranja. Pripadniki takih skupin so pogosto označeni kot »problematične osebe«, kot tisti, ki se predvsem razlikujejo od »normalne« večine. Poimenovanja so stereotipna in posameznika reducirajo na objekt, zanikajo njegovo subjektivnost in ga predstavijo kot nekoga, ki že zaradi tako ali drugače definirane drugačnosti ogroža večino. Delovanje, v skrajnih primerih tudi že sam obstoj pripadnikov omenjenih skupin je predstavljeno kot apriori tisto delovanje, ki ogroža ustaljeni družbeni red. Novinarji v svoji argumentaciji vzpostavljajo in vzdržujejo mejo med dopustnim in nedopustnim, delujejo kot razsodniki, ki v imenu zaščite javnosti in javnega interesa »žrtvujejo« posameznike ali skupine posameznikov.

Ključne besede: ideološki aparati države, argumentacija, reprezentacija.

Janez Mekinc, Marija Ovsenik, Rok Ovsenik

DVOMI O MOŽNOSTIH BOJA PROTI RASIZMU IN KSENOFOBII NA INTERNETU

ANALIZA PROTOKOLA SVETA EVROPE

Mag. Janez Mekinc je zunanji sodelavec Generalne policijske uprave MNZ RS, predavatelj na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani in Visoki šoli za turizem in gostinstvo v Portorožu in ekspert Sveta Evrope za področje človekovih pravic. Prof. dr. Marija Ovsenik predava na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani, Fakulteti za organizacijske vede v Kranju in Visoki šoli za turizem in gostinstvo v Portorožu. Mag. Rok Ovsenik je asistent na Visoki šoli za turizem v Portorožu.

Večna dilema demokratičnih držav je potegniti mejo med popolno svobodo izražanja na eni strani in zagotavljanjem pravic manjšin, ki bi jim lahko bile prav zaradi te svobode kršene pravice, na drugi. S to dilemo se srečujemo, ko poskušamo kriminalizirati dejanja, povezana z pojavljanjem rasističnih in ksenofobičnih spletnih strani. Še večja dilema nastane, ko poskušamo določiti posamezna dejanja, ki bi jih bilo treba kriminalizirati. Enako pomembno je tudi vprašanje, ali je lahko ustvarjanje, produciranje, objavljane, ponujanje ali omogočanje spletnih strani z rasistično in ksenofobično vsebino kaznivo dejanje. Sama po sebi se ponuja primerjava s spletnimi stranmi z otroško pornografijo. Oboje so na prvi pogled primerljivo problematične zaradi svoje vsebine, natančna analiza pa nam pokaže, da je omejevanje svobode izražanja v primeru rasizma in ksenofobije veliko bolj problematično.

Ključne besede: svoboda izražanja, človekove pravice, kriminalizacija.

NAČINI DELA V SKUPNOSTI

Tomo Dadič

ŠPORT KOT ORODJE SOCIALNEGA DELA

Tomo Dadič, dipl. soc. del., je vodja enote Izola Varstveno-delovnega centra Koper in podiplomski študent na Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani.

Šport je danes v svetu zelo kompleksen družbeni pojav. Kot tak ni imun na slabosti (komercializacija, doping, afere), hkrati pa v svojem bistvu nosi tudi ogromno prednosti. Športu (oziroma kineziologiji kot znanosti o športu) je mesto tudi v socialnem delu in narobe. Še posebej v tistem delu kineziologije, kjer športni dosežek ni primarni (oziroma sploh ni) cilj ukvarjanja s športom. Športna dejavnost G juda (gan: vključevalni, ju: mehka, do: pot) poteka na Obali od leta 1994 ter je od začetnih petih oseb s posebnimi potrebami v Judo klubu Portorož prerasla v gibanje, ki se odvija v štirih judo klubih po Sloveniji s 60 osebami s posebnimi potrebami. Na osnovi kriterijev normalizacije so sodelavci, ki delajo v projektu G juda na Obali, dokazali, da šport (judo) daje osebam s posebnimi potrebami možnost vključevanja v običajno življenjsko okolje. Daje jim priložnosti za večjo prisotnost v družbi, večja jim možnost izbire in vpliva, ponuja več možnosti za osebni razvoj in navezovanja novih znanstev in prijateljstev. Na ukvarjanje z športom nikakor ne smemo gledati kot na terapevtsko dejavnost, ki jo eden daje, drugi pa sprejema. Narobe, gre za enakopravne udeležence v športnem procesu. Še zlasti velja to za judo, ki v sebi nosi komponento enakopravnosti in spoštovanja in temelji na strogih etičnih načelih. Šport (judo) ponuja obilo možnosti preseganja vsiljene »samopodobe uporabnikov« s strani družbe. Je odlično sredstvo destigmatizacije, integracije in normalizacije oseb s posebnimi potrebami.

Ključne besede: kineziologija, judo, destigmatizacija, integracija, normalizacija.

Vera Grebenc

ETNOGRAFIJA HEROINSKE KRIZE

Vera Grebenc je asistentka stažistka na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Heroinska kriza kot fenomen uživanja drog zaseda v govoru o drogah poleg govora o užitku pomembno mesto. Medtem ko v pogovorih uživalcev drog zasledimo bolj ali manj dramatične pripovedi o doživljanju kriz in doživetjih v krizi, se strokovna literatura osredotoča na medicinske pojme v zvezi z abstinenčnim sindromom. Vsakdanje predstave o krizi so ujete v stereotipe: kriza kot motiv za nenadna in nekontrolirana dejanja posameznika, ki je »pripravljen storiti kar koli«. Razumljena je kot vzvod za nasilno in neobvladljivo vedenje ljudi, ki uživajo droge. Manj je znano, kako je kriza povezana z vsakdanjikom uživalcev drog, kako je zavest o krizi vpeta v organizacijo dneva ljudi s scene, v prakse uživanja in taktike obvladovanja zasvojenosti. S kvalitativno analizo intervjujev in osebnih pripovedih uživalcev drog, v katerih se je avtorica osredotočila na pripovedi, ki govorijo o heroinski krizi, je izdelala zemljevid heroinske krize. Krizo analizira v povezavi s socialnim kontekstom (zaposlitev, šolanje, prosti čas, socialne mreže) in glede na situacije, ki so pomembne v vsakdanjem življenju ljudi, ki uživajo droge (nabavljanje, uživanje). Rezultati analize so pokazali, da kriza ne zaseda osrednjega mesta v življenju ljudi, ki so zasvojeni s heroinom, je pa na poseben način stalno prisotna – kot možnost, grožnja ali dejansko doživetje. Za razumevanje krize je treba razlikovati dva konteksta krize: »redna« kriza je posledica pomanjkanja droge in povezana s potrebo, da jo potolažimo; kriza je lahko tudi slovo od uživanja drog, abstinenčna kriza, povezana z željo o prenehanju uživanja. Gre za različna procesa, ravnanja ljudi se v vsaki od obeh situacij razlikujejo. Dober iztek krize je povezan s socialnim položajem posameznika in trenutnimi okoliščinami, naj gre za obvladovanje tveganj, povezanih s praksami uživanja heroina, ali pa za ohranjanje ali ponovno vzpostavljanje pomembnih socialnih vlog v življenju ljudi, zasvojenih s heroinom. Mogoč odgovor pri načrtovanju intervencij socialnega dela je skupnostno socialno delo, saj je metoda, ki predvideva kontekstualno vezano delovanje in omogoča odzive na vsakdanje situacije v vsakdanjem okolju.

Ključne besede: zasvojenost, pomanjkanje, tveganja zaradi uživanja drog, skupnostno delo.

POVZETKI

Dušica Grgič, Mirjam Bartol-Polončič, Gordana Čizman
PRIMER VODENJA DRUŽINE PO PROGRAMU PSIHOSOCIALNE POMOČI

Mag. Dušica Grgič, Mirjam Bartol-Polončič, univ. dipl. psih., in Gordana Čizman, dipl. soc. del., so strokovne delavke Centra za socialno delo Ljubljana Moste Polje.

Pomoč družini za dom obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani in pri skrbi za otroke ter usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju. Storitev izvajajo v zaporedju treh faz. V fazi priprave skupaj z družino opredelijo problem, sklenejo dogovor o sodelovanju ter naredijo načrt pomoči družini. V fazi izvajanja kontinuirano delajo z družino ter evalvirajo napredek na preglednih timskih obravnavah z družino. V fazi končevanja ocenijo učinke pomoči ter se odločijo o nadaljevanju ali zaključku pomoči. Podpora pri izvajanju programa so številni, vnaprej pripravljeni obrazci. Predstavljen je primer, ki potrjuje, da uspeh pri delu ni le izpolnjevanje in doseganje v načrtu zastavljenih ciljev; uspešno je delo tedaj, ko vstop v družino pripomore k boljšemu prepoznavanju najustreznejše in najprimernejše rešitve. Tako delo je izziv, ki ne le strokovno, temveč tudi zelo osebno in čustveno angažira še zlasti izvajalko, izvajalca pomoči na domu. Med pomembne naloge pri nadaljnjem razvoju programa bi morali uvrstiti permanentno izobraževanje izvajalcev in zagotavljanje večje stabilnosti ob kadrovanju oseb, ki delajo z družino na domu.

Ključne besede: faze dela, načrt pomoči, dogovor, izvajalka, dokumentacija.